

Kerék-Bárczy Szabolcs: Az Orbán kormány ösztönzi a korrupciót

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) ez év januárjában elkészített egy harmincöt oldalas vitaanyagot „A Kormány korrupció megelőzési programja 2012 – 2014” címmel

(http://www.kormany.hu/download/4/f7/70000/korrupcio_megelozes_program_v1_01.pdf#!DocumentBrowse). A dolgozat miniszteri köszöntőjében megállapítja: „A korrupció a kormányzást és a társadalom egészének szövetét pusztító betegség, s ahogy a betegségek ellen is állandóan küzdenünk kell, úgy a korrupcióval szemben sem adhatjuk meg magunkat soha. Míg a betegségek többsége kívülről szakad ránk, addig a korrupciót mindig mi, emberek okozzuk, ami jogi és erkölcsi szempontból is döntő különbség.” Nagyívű célként tűzi maga elé az alábbiakat: “Ez a program a gyógyulás és megelőzés programja kíván lenni. Szamba veszi a tüneteket, elemzi az okokat, tárgyilagosan számot vet azzal, hogy ezek közül mi és mennyiben változtatható meg két év alatt, kitűzi az elérendő célokat és meghatározza az ezek eléréshez szükséges beavatkozásokat.”

A KIM szerint az Orbán-kormány hivatalba lépése óta csökkent a korrupció Magyarországon, s ezt grafikonokkal is bizonyítani szándékozik, de egy lábjegyzetben azért leszögezi: “Nem ismerünk olyan felmérést, ami átfogóan, minden részletre és csoportra kiterjedően vizsgálta volna a korrupciós helyzetet és annak társadalmi megítélését. Emiatt az adatokat több felmérésből vettük, melyek különböztek egymástól mind adatfelvételi módjukban, mind az adatfelvétel időpontjában. Ezen hiányossága ellenére szükségünk van a társadalmi megítélés megismerésére, ezért alkalmazzuk ezt az elemzési módot.” Ezt követően hosszas felsorolás és felszínes elemzés következik a magyar társadalom értékszerkezetéről, a korrupció leküzdésében feladatokat ellátó intézményekről, a jelenség elleni harc zászlóshajójáról, a Magyar Programról, a korrupció elleni fellépés „logikai lépcsőfokairól”, integritásról, szabályszegési modellről és hasonlóról. A minisztérium legkonkrétabb javasolt intézkedései olyan tartalmi és nyelvi gyöngyszemek, mint ez a mondat: „A külföldi tisztviselők megvesztegetése elleni egyezmény eredményesebb végrehajtása érdekében javítani kell a gyakorlati végrehajtás hatékonyságát.”

A kedves olvasó hiába lapozgatja az anyagot, hogy minden baj gyökerére, a politikai korrupcióra utaló egyetlen szót is találjon. Az a szókapcsolat, hogy „politikai korrupció” vagy „párt- és kampányfinanszírozás” nincs leírva a dokumentumban. *Már önmagában ezért teljességgel hiteltelennak, cinikusnak, használhatatlannak és vitára teljességgel alkalmatlannak tarthatjuk Navracsics Tiborék irományát.* Sőt, tovább megyek: ha valaki egy téma taglalásakor nem foglalkozik az alapproblémával, akkor elemzése eleve zsákutcába jut, és nyilvánvalóan értelmes következtetések levonására is képtelenné válik. Vagyis: ha úgy akar a kormány a korrupció ellen úgymond küzdeni, hogy az annak a középpontjában álló politikai osztálynak és magának az államnak a szerkezetéből, alpműködéséből fakadó korrupcióval nem foglalkozik, akkor valójában porhintésről, a drámai helyzet elkendőzéséről beszélhetünk. Ez pedig azt az üzenetet küldi a társadalom felé, hogy álharcnak vagyunk tanúi, következésképpen büntetlenül lehet továbbra is korrumpált és korrumpálhat nyugodtan a politikai osztály és maga az állam. Valós autokráciák, oligarchikus berendezkedésű államok és kormányok sajátja, hogy megfélemlíti a kisembert, akiket érdekei szerint zsarol és büntet olyan cselekedetekért, amelyeket saját maga esetében eltűr. *Megállapíthatjuk tehát, hogy az Orbán kormány valójában nem a korrupció ellen küzd, hanem éppen ezt a gyerekeink jövőjét elrabló jelenséget ösztönzi.*

A Szabadság és Reform Intézet (SZRI) tavaly készített „Tiszta közélet—a jól működő demokrácia és a gazdasági növekedés kulcsa” című közpolitikai tanulmányában (http://www.szri.hu/documents/Tiszta_kozelet.pdf) részletesen is alátámasztja az előbbi megállapításaimat és tételesen rációfól a KIM állításaira.

Szemben azzal, amit a KIM mond, létezik a világban nem is egy átfogó korrupcióról szóló, nemzetközi összehasonlító elemzés. Ezekre részletesen hivatkozik az SZRI tanulmánya, amely megállapítja, hogy „a [Transparency International által] 2010 nyarán készült felmérés szerint az emberek mintegy 60%-a szerint nagymértékben, 15,5%-a szerint kicsit nőtt és 20 %-a szerint nem változott a korrupció Magyarországon az elmúlt három évben.” A TI azt is bemutatja – s erre helyesen utal a KIM is –, hogy a társadalom megítélése szerint a politikai pártok, az üzleti élet, a parlament és a központi és helyi kormányzatok a legkorruptabbak. S ha ez így van, akkor már önmagában emiatt kell a politikai korrupcióval foglalkozni—ám ezt, mint láttuk, a kormány dolgozata nem teszi meg.

Vajon miért? Az SZRI anyaga húsz éves tényt rögzít, amikor azt írja: „*Nem túlzás azt állítani, hogy a párt- és kampányfinanszírozással kapcsolatos közbeszédet a végtelen cinizmus, gátlástalan hazudozás és szélsőséges populizmus jellemzi. Cinizmus azért, mert a pártok úgy akarnak szóban változtatni a rendszeren, hogy közben maguk is tudják, hogy valójában nem kívánnak változást. Hazudozás azért, mert képtelenség elhinni, hogy a húsz éve változatlan, egy képviselőjelöltre jutó egymillió forintos kampányösszeg és a pártonként maximum 386 millió forint kampányköltségvetés, a magyar átlagjövedelmet alig meghaladó országgyűlési képviselői alapfizetés elegendő lenne egy országos méretű kampány lebonyolításához, vagy a folyamatos nyilvánosság előtti politikusi szereplés, reprezentáció és színvonalas szakértői munka ellátásához. Hazugság és cinizmus minden mód, ahogy ezeket a nyilvánvalóan alacsony és korrupcióért kiáltó összegeket kipótolják a politikusok és politikai pártok, felmentést adva maguknak a különféle költségekkel való elszámolás alól, halmozva állásokat és így tovább. Hazugság és cinizmus az, ahogyan egy-egy kampányidőszak végén benyújtják a pártok az elszámolásukat, és szánalmas a kellő törvényi felhatalmazással nem rendelkező Állami Számvevőszék ún. ellenőrző vizsgálata, amely nyilvánvalóan nem mutatja, mert nem mondhatja ki a lényegét: a pártok ipari méretekben élnek vissza a köz anyagi javaival, elvárják, hogy korrumpálják őket, zsarolnak vállalkozásokat, fenyegetve őket azzal, hogy nem kapnak állami megrendelést, ha nem segítenek finanszírozni költségeiket, ugyanakkor készségesen felajánlva nekik az állami szerződéseket arra az esetre, ha a párt- és kampányfinanszírozás költséges vállalkozásában részt vesznek. Ugyanakkor végtelenül populista is a politikai osztály, amikor tagjai egymást túllicítálva érvelnek a minél alacsonyabb politikusi fizetés és a minél kisebb állami juttatással lebonyolítandó kampányok mellett.*”

Az elmúlt évtizedben elindult néhány kísérlet a korrupció ősbűnének és legfőbb okozójának számító párt- és kampányfinanszírozás törvényi rendezésére. 2001-ben az igazságügyminiszter átfogó korrupcióellenes törvénycsomagot terjesztett elő, amely a politikai egyetértés hiánya és a kormányváltás miatt megbukott. Erre a sorsra jutott a 2006-os párt- és kampányfinanszírozási törvénytervezet is. 2007-ben az Eötvös Károly Intézet készített egy remek javaslatot, amely úgy múlt ki, mint a korábbi kezdeményezések. Ugyanez lett a végzete a 2009-ben a Freedom House és a Transparency International által kidolgozott és vitára bocsátott kiváló anyagnak is. Megállapíthatjuk, hogy a Fidesz-t és az MSZP-t egyaránt minősített felelősség terheli abban, hogy máig nincs újraszabályozva a téma, de ebben persze a teljes politikai elit ilyen-olyan mértékű felelőssége kimutatható. Mindazonáltal

ténykérdés, hogy az utóbbi tíz évben a konkrét törvényjavaslatokkal kapcsolatos egyeztetések összpárti megállapodással történő lezárását a Fidesz akadályozta meg, az utolsó pillanatban kifarolva az aláírás elől. A Fidesz hazug politikája ott is tetten érhető, hogy bár az elmúlt országgyűlési választások előtt megígérte, hogy rendezi a párt- és kampányfinanszírozást, ezt mindez idáig nem tette meg, sőt csak majd' két évvel hatalomra jutása után volt képes kiizzadni magából egy, a tárggyal kapcsolatos minősíthetetlen dolgozatot.

Pedig a párt- és kampányfinanszírozás átláthatóvá, ellenőrizhetővé, tisztakezűvé és igazságossá, életszerűvé tétele nem nagy ördöngösség. Minden létező megoldási változat rendelkezésre áll a világban, és egy sor demokratikus államban működnek kiváló rendszerek. Az SZRI is egybe gyűjtötte a legfontosabb nemzetközi példákat, és részletesen kidolgozta a maga javaslatát.

De akkor ismét fölteszük a kérdést, hogy vajon miért nem lép már végre a kormány ezen a területen? Nem tudunk másra gondolni, mint amit az egyszerű polgárok is sejtenek: mert nem érdeke a Fidesznek a tiszta közélet megteremtése, és ebben cinkos a többi politikai erő és a gazdasági élet jelentős része is. Mert a kifehéritett politika bezárná a kiskapukat, semmissé tenné a mocskos alkukat, megszüntetné a sokak gazdagodását lehetővé tevő becstelen és törvénytelen (ám a nyomozó hatóságok által nem üldözött, sőt általuk nyílt vagy – semmittevésével – burkolt cinkossággal támogatott) kapcsolattrendszereket, és hadat üzenne a mások verejtékes munkája által megtermelt közjavakkal visszaélő oligarchák hatalmának. És a tiszta, átlátható, a közjót szolgáló állam és politika lényegesen lecsökkentené a kontraszelekcziót a közéletben, mert egyre kevésbé lenne a vezetővé válás feltétele a gátlástalanság, a bűnözői hajlam, a végtelen opportunizmus és a szakértelem fájdalmas hiánya. Mert ez a valóság. S hogy nem erről szól ma a legtöbb nyilvános diskurzus, annak éppen a velejéig romlott, korrump, oligarchikus magyar politika az oka: a megfélemlítés, a kézkezet mos elv, a zsarolások, a közös bűn mocsarának lefelé húzó hatása. És akinek az orra hozzászókkott egyszer a meleg dagonyához, az egykönnyen nem áll föl onnan. Ezért nem kormányoz a kormány, hanem üres, közhelyszerű tanulmányokat ír. Minden eszköz Orbánék rendelkezésére áll ahhoz, hogy egy éjszaka alatt írjanak olyan világszínvonalú korrupcióellenes törvényjavaslatot, amelyet másnap a parlament el is fogadhatna. De ehhez át kellene lépniük saját árnyékukat, hadat kellene üzeniük saját maguknak. Ezért botorság lenne azt várni, hogy ezt a feladatot maguk végzik el.

Egyre többfelé kell hirdetni azt, hogy becsületesen jobb és kifizetődőbb élni, mint becstelenül. Ahhoz, hogy mind többen mind jobban éljenek és jobban érezzék magukat ebben az országban, a korrupció ellen hadat kell üzeni. Ez szükséges, még ha nem is elégséges feltétele hazánk felemelkedésének. Mehetünk a jelenlegi úton is tovább, de akkor sem gyerekeinknek, sem unokáinknak nem jut osztályrészül tisztességes élet Magyarországon.